

RECENZJA

PIOTR MANIKOWSKI

DOROTA WIŚNIEWSKA

<https://doi.org/10.33995/wu2025.4.6>

date of receipt: 30.10.2025

date of acceptance: 22.02.2026

Magdalena Chmielowiec-Lewczuk,**Marta Nowak*****Ubezpieczenia w zrównoważonej gospodarce*****Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego****we Wrocławiu, Wrocław 2023, 133 strony**

Recenzowana monografia stanowi wartościowe studium podejmujące niebagatelny problem wprowadzania zasad zrównoważonego rozwoju do sektora ubezpieczeniowego. Problematyka badawcza podjęta przez Autorki jest wysoce ciekawa i ważna zarówno z naukowego, jak i z praktycznego punktu widzenia. Wybór tej tematyki należy ocenić jako trafny. Tytuł książki dobrze oddaje jej treść i jest jasno sformułowany.

Zrównoważony rozwój to koncepcja, która kształtuje współczesną rzeczywistość gospodarczą. Zakłada tworzenie takich warunków funkcjonowania gospodarki, które uwzględniają aspekty społeczne i środowiskowe. Instytucje finansowe, w tym firmy ubezpieczeniowe, odgrywają szczególną rolę w gospodarce, a ich działalność jest w dużym stopniu uzależniona od wymogów i regulacji związanych ze zrównoważonym rozwojem. Ubezpieczyciele także muszą przestrzegać tych regulacji. Ze względu na szczególną rolę, jaką ubezpieczenia odgrywają w gospodarce, koncepcja zrównoważonego rozwoju ma dla działalności zakładów ubezpieczeń duże znaczenie, wpływa bowiem na ich produkty, działalność inwestycyjną czy też na kreowanie ich wizerunku jako instytucji zaufania publicznego. Tematyka ta już od kilku lat jest coraz chętniej podejmowana

w literaturze krajowej przez takich autorów jak Malwina Lemkowska¹, Kinga Bauer i współautorzy² oraz Marzanna Lament³.

Recenzowana monografia również wpisuje w ten nurt badawczy. Jej głównym celem „jest ocena wyzwań, jakie niesie implementacja zasad zrównoważonego rozwoju dla branży ubezpieczeniowej, oraz weryfikacja dostępności i przejrzystości informacji niefinansowych publikowanych przez krajowych ubezpieczycieli”. Wybrany obszar badawczy oraz cel pracy należy ocenić pozytywnie. Jest on ważny zarówno z naukowego, jak i z praktycznego punktu widzenia. Jego realizacja wymagała od Auterek zgromadzenia obszernej wiedzy, przeglądu literatury, operowania umiejętnościami analitycznymi oraz przeprowadzenia badań empirycznych, co czyni tę monografię pozycją unikalną na rynku wydawniczym.

Założone cele zrealizowano poprzez:

- przedstawienie idei i celów zrównoważonego rozwoju i ich osadzenie w szerszym kontekście etycznym;
- zbadanie postawy potencjalnych autorów i odbiorców raportów niefinansowych wobec zawartości tych raportów oraz wobec celów zrównoważonego rozwoju;
- wskazanie roli odgrywanej przez zakłady ubezpieczeń w zrównoważonej gospodarce;
- analizę regulacji dotyczących ujawniania informacji niefinansowych przez zakłady ubezpieczeń;
- przedstawienie wyników badania mającego na celu ocenę zakresu, przejrzystości oraz dostępności informacji publikowanych przez zakłady ubezpieczeń w Polsce.

Recenzowane opracowanie obejmuje 133 stron tekstu (który wzbogacono 24 rysunkami i 13 tabelami) wraz z wykazem źródeł, spisami rysunków i tabel oraz streszczeniem w języku angielskim. Na zasadniczą część pracy składają się: wstęp, cztery rozdziały oraz zakończenie. Dwa rozdziały mają charakter teoretyczny, dwa – empiryczny. Na potrzeby analizy piśmiennictwa Autorki zgromadziły całkiem obszerną literaturę przedmiotu i wykazały się umiejętnością jej doboru i wykorzystania. Kolejność rozdziałów oraz podział treści pomiędzy nimi nie budzą zastrzeżeń. Układ pracy jest przejrzysty, cechuje się logicznym przejściem między zagadnieniami teoretycznymi i praktycznymi, a kolejne rozdziały stanowią logiczną całość. Strukturę pracy należy zatem ocenić pozytywnie.

W kolejnych akapitach przedstawiona zostanie bliżej treść kolejnych rozdziałów, ich mocne i ewentualne słabsze strony (których wskazanie należy do obowiązków recenzenta).

Rozdział pierwszy poświęcono omówieniu koncepcji zrównoważonego rozwoju w kontekście funkcjonowania instytucji państwowych oraz przedsiębiorstw. Szczególną uwagę zwrócono

1. M. Lemkowska, *Funkcje ubezpieczeń gospodarczych a zrównoważony rozwój*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2020, nr 2; M. Lemkowska, *Raportowanie niefinansowe jako źródło informacji o działaniach największych europejskich grup ubezpieczeniowych na płaszczyźnie środowiskowej zrównoważonego rozwoju (część 1. – wprowadzenie teoretyczne i założenia metodyczne)*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2023, nr 3; M. Lemkowska, *Raportowanie niefinansowe jako źródło informacji o działaniach największych europejskich grup ubezpieczeniowych na płaszczyźnie środowiskowej zrównoważonego rozwoju (część 2. – wyniki badania empirycznego)*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2023, nr 4.
2. K. Bauer, M. Chmielowiec-Lewczuk, M. Lament, E. Spigarska, *Wielowymiarowość informacji finansowych i niefinansowych w zakładach ubezpieczeń*, Wydawnictwo IUS PUBLICUM, Katowice 2021.
3. M. Lament, *Raportowanie ESG (Environmental Social Governance) w zakładach ubezpieczeń w Polsce*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów” 2023, nr 190; M. Lament, *Cele Zrównoważonego Rozwoju w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń w Polsce*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2024, nr 3 [vol. 48].

na etyczne podstawy tej idei, analizując ją z perspektywy etyki ogólnej, społecznej, ekologicznej oraz ekofilozofii, co pozwoliło uwypuklić często pomijany moralny wymiar *sustainability*. Dodatkowo wskazano na związki między zrównoważonym rozwojem a religią, opierając się na treści encykliki *Laudato si'* papieża Franciszka (określanej potocznie „zieloną encykliką”). Uzupełnieniem rozdziału jest analiza roli ubezpieczeń w kontekście zrównoważonego rozwoju w powiązaniu z obszarami zrównoważonego finansowania i inwestowania.

Trudno byłoby przecenić wartość tego rozdziału. Dowodzi on umiejętności poruszania się Auterek w różnych dyscyplinach i zawiera niezwykle klarowne opisy koncepcji filozoficznych, etycznych, społecznych i religijnych. Co jednak ważniejsze, rozdział ten pokazuje, że koncepcja zrównoważonego rozwoju ściśle wiąże się z naturalnym dla człowieka poszukiwaniem tego, co dobre i właściwe. Dobitnie dowodzi wagi tego zagadnienia i wskazuje, dlaczego zasady zrównoważonego rozwoju nie powinny być traktowane jako obce idee, przymusowo narzucone podmiotom gospodarczym.

Cennym elementem tego rozdziału jest przegląd dotychczasowych badań dotyczących dynamiki wskaźnika zrównoważonego rozwoju oraz jego międzysektorowego zróżnicowania w Polsce, jak również badań związanych z analizą zależności między wskaźnikiem zrównoważonego rozwoju a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju czy opodatkowaniem. Mimo pewnych uszczerbków językowych związanych z określaniem istotności zależności (korelacji), przedstawione tutaj treści są bardzo ciekawe i motywują do dalszych badań w tym obszarze.

Kolejny rozdział monografii przedstawia wyniki badań jakościowych dotyczących postaw potencjalnych twórców i odbiorców raportów niefinansowych wobec idei zrównoważonego rozwoju. Zaprezentowano opinie respondentów na temat znaczenia poszczególnych celów zrównoważonego rozwoju oraz ich stosunek do aspektów środowiskowych, społecznych i etycznych zawartych w tych celach. Przeanalizowano również, jak postrzegane są raporty niefinansowe w odniesieniu do konkretnych celów zrównoważonego rozwoju.

Grupę respondentów stanowili studenci i studentki (57 osób, w tym 49 kobiet) ostatniego roku studiów magisterskich kierunku rachunkowość i controlling, z których większość miała doświadczenie zawodowe w obszarze rachunkowości. Chociaż statystyk mógłby uznać badaną grupę za niereprezentatywną, to jednak przedstawione wyniki są wartościowe i skłaniają do refleksji. Po pierwsze, potwierdzają opinię, że młodzi ludzie są wrażliwi na kwestie społeczne i środowiskowe i żywo interesują się działaniami przedsiębiorstw w tych obszarach. Otrzymane wyniki badania nadają sens postrzeganiu zrównoważonego rozwoju firm jako elementu kreowania ich wizerunku. Drugą refleksją jest jednak ta, że raporty niefinansowe nie są odbierane tylko jako źródło wartościowych informacji i element motywacji firm do działań prośrodowiskowych i prospołecznych. Niestety, respondenci dostrzegają w nich potencjalne narzędzie działań marketingowych, a także manipulacji, czyli kreowania fałszywego, nazbyt pozytywnego wizerunku firm. Takie rezultaty badania potwierdzają, że konieczne jest jasne określenie zasad i zakresu raportowania ESG, a także kontrola jakości tych sprawozdań.

Mimo wskazanych walorów poznawczych, lektura rozdziału drugiego pozostawia pewien niedosyt. Czytelnik pozostaje z pytaniami o to, które poglądy dominowały w badanej grupie: czy przekonanie o tym, że raporty ESG są wartościowym źródłem informacji, czy że są narzędziem manipulacji? Czy raportowanie ESG powinno zostać obowiązkowe, czy dobrowolne?

Rozdział trzeci koncentruje się na kluczowych regulacjach prawnych dotyczących zrównoważonego rozwoju, które mają zastosowanie w działalności zakładów ubezpieczeń. Szczególną uwagę poświęcono rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27

listopada 2019 roku, dotyczącemu ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych. W rozdziale omówiono również znaczenie inwestycji, zarządzania ryzykiem i *underwritingu* w kontekście gospodarki zrównoważonej, wskazując na ich wpływ na różne obszary działalności ubezpieczycieli. Podkreślono znaczenie sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń, przypisując szczególną rolę sprawozdaniom niefinansowym jako kluczowemu elementowi kreowania wizerunku ubezpieczycieli w oczach opinii publicznej.

Lektura tego rozdziału również skłania do refleksji dotyczącej dylematu, przed jakim mogą być stawiane zakłady ubezpieczeniowe, które – chcąc działać zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju – muszą jednocześnie pełnić rolę *underwritera*, dokonując selekcji i pomiaru ryzyka ubezpieczeniowego. Trzeba się rzeczywiście zastanowić, czy odmowa ubezpieczenia ze względu na nieakceptowalny poziom ryzyka lub różnicowanie stawek może być postrzegana jako przejaw dyskryminacji. Czy zakład ubezpieczeń powinien ubezpieczać ryzyko działalności przedsiębiorstw, które mogą nie respektować zasad zrównoważonego rozwoju?

Ostatni rozdział zawiera wyniki badania mającego na celu ocenę zakresu, przejrzystości i dostępności informacji publikowanych przez zakłady ubezpieczeń działające w Polsce. Rozważania poprzedza charakterystyka krajowego rynku ubezpieczeniowego oraz omówienie metodyki badań empirycznych. Nie dokonano natomiast oceny działań ubezpieczycieli w obszarze zrównoważonego rozwoju. Postawiono hipotezę, że współczesne realia rynkowe, w tym rosnące wymagania regulacyjne dotyczące ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem, wpływają na kształtowanie wizerunku zakładów ubezpieczeń jako instytucji cieszących się zaufaniem publicznym. Badaniem objęto wszystkie 52 zakłady ubezpieczeń (24 z działu I oraz 28 z działu II), które prowadziły działalność w Polsce w roku 2022 w formie spółki akcyjnej lub towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych. Analizowano informacje udostępniane na stronach internetowych ubezpieczycieli, w tym w szczególności sprawdzano:

- czy zakłady ubezpieczeń wywiązują się ze swoich obowiązków publikacyjnych;
- co i w jakim zakresie publikują;
- na ile te informacje są dostępne na ich stronach internetowych;
- jakie informacje są udostępniane poza wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa.

Trzeba wyraźnie podkreślić, że porównanie zakresów raportów niefinansowych tak wielu zakładów ubezpieczeniowych wymagało od Autorów sporego zaangażowania i pracy. Niejednorodność tych raportów stanowi duże ograniczenie dla metod statystycznych. Autorki zdecydowały się jednak ocenić zakres, dostępność oraz przejrzystość informacji zawartych w raportach niefinansowych w skali od 1 do 5, jasno opisując kryteria tej oceny. Dzięki temu ustaliły rozkład ocen oraz wskazały ocenę dominującą. Po zapoznaniu się z opracowanym zestawieniem nasuwa się pytanie o to, czy uzyskane oceny zależały od takich cech ocenianych podmiotów, jak ich wielkość, struktura kapitału własnego (zagraniczny vs. krajowy) czy też pozycja rynkowa?

Przedstawione rezultaty z pewnością potwierdzają świadomość zakładów ubezpieczeń, że raportowanie, w jaki sposób cele i zasady zrównoważonego rozwoju zostają uwzględnione w ich działalności i strategii, stanowić może narzędzie kreowania ich wizerunku jako instytucji zaufania publicznego. Wydaje się jednak, że jednoznaczne stwierdzenie, czy zakres raportowania niefinansowego rzeczywiście wpływa na ten wizerunek, wymaga dalszych badań zarówno w obszarze percepcji tych raportów przez klientów, jak i w obszarze zależności między zakresem raportowania a udziałem w rynku. Co prawda ubezpieczyciele zaczęli publikować informacje dotyczące

zrównoważonego rozwoju, jednak ich zakres i dostępność są bardzo zróżnicowane i proces ten wymaga jeszcze udoskonalenia.

Monografia napisana jest przystępnym i poprawnym językiem. Podjęta przez Autorki tematyka jest oryginalna. Jest to książka z kategorii tych, które każdy zainteresowany i zajmujący się tematyką ubezpieczeń powinien mieć w swoich zasobach. Dlatego uważamy, że monografia jest bardzo atrakcyjna dla czytelnika i, uwzględniając fakt, iż na rynku ubezpieczeniowym pracuje ponad 250 tysięcy osób, powinna zyskać szerokie grono odbiorców. Co więcej, monografia skłania do refleksji i wyznacza kierunki dalszych badań, potwierdzając ich znaczenie. Wynikają z niej także rekomendacje dla instytucji nadzorujących rynek ubezpieczeń i regulatorów.

Wykaz źródeł

- Bauer K., Chmielowiec-Lewczuk M., Lament M., Spigarska E., *Wielowymiarowość informacji finansowych i niefinansowych w zakładach ubezpieczeń*, Wydawnictwo IUS PUBLICUM, Katowice 2021.
- Lament M., *Raportowanie ESG (Environmental Social Governance) w zakładach ubezpieczeń w Polsce*, „Studia i Prace Kolegium Zarządzania i Finansów” 2023, nr 190.
- Lament M., *Cele Zrównoważonego Rozwoju w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń w Polsce*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2024, nr 3 (vol. 48).
- Lemkowska M., *Funkcje ubezpieczeń gospodarczych a zrównoważony rozwój*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2020, nr 2.
- Lemkowska M., *Raportowanie niefinansowe jako źródło informacji o działaniach największych europejskich grup ubezpieczeniowych na płaszczyźnie środowiskowej zrównoważonego rozwoju (część 1. – wprowadzenie teoretyczne i założenia metodyczne)*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2023, nr 3.
- Lemkowska M., *Raportowanie niefinansowe jako źródło informacji o działaniach największych europejskich grup ubezpieczeniowych na płaszczyźnie środowiskowej zrównoważonego rozwoju (część 2. – wyniki badania empirycznego)*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2023, nr 4.

Review of: Magdalena Chmielowiec-Lewczuk & Marta Nowak *Insurance in a Sustainable Economy*, Wrocław University of Economics Publishing House, Wrocław 2022, 133 pages

DR HAB. PIOTR MANIKOWSKI, prof. UEP – profesor UEP w Katedrze Ubezpieczeń Instytutu Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

ORCID: 0000-0002-1424-1759

e-mail: piotr.manikowski@ue.poznan.pl

DR DOROTA WIŚNIEWSKA – adiunkt w Katedrze Ubezpieczeń Instytutu Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

ORCID: 0000-0002-2584-9495

e-mail: dorota.wisniewska@ue.poznan.pl

